

บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

Roles of Family in Socialization on Gratefulness in Khon Kaen Municipality Khon Kaen Province

พระที ข่ายมณี (Phra Tawee Khaimamee)* ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (Dr. Somsak Srisontisuk)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว และปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว 2) บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน 4) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน ได้พบว่า ครอบครัวได้มีการปฏิบัติบทบาทด้านการแนะนำสั่งสอนในเรื่องความกตัญญูทดแทนและการทำให้เป็นแบบอย่างในเรื่องความกตัญญูทดแทนที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.51) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน ได้พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว อาชีพหลักของครอบครัว ลักษณะที่พักอาศัยของครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทน มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the factors involving with family, environment within their families and their family; 2) the roles of family in socialization on gratefulness; 3) the factors related with the roles of family in socialization on gratefulness; 4) the factors affecting the roles of family in socialization on gratefulness. The Research findings were as follows : The roles of family in socialization on gratefulness their families had played their roles involving with instruction on the gratefulness and how to be good example for the gratefulness was in high level ($\bar{X}$ = 2.51); the factors affecting the roles of family in socialization on gratefulness with Stepwise Multiple Regression Analysis was found that how the family members had been brought up, the main occupation of their family, their dwellings, how to get information of their family about gratefulness, had been affected in statistics with the roles of family in socialization on gratefulness at a 0.05 level of significance.

คำสำคัญ : บทบาทของครอบครัว การปลูกฝัง กตัญญูทดแทน

Key Words : Roles of family, Socialization, Gratefulness

* นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ครอบครัวเป็นสังคมขนาดเล็กที่มีความสำคัญในฐานะเป็นหน่วยปฐมภูมิของการถ่ายทอดวิถีชีวิตทางสังคมของมนุษย์ และครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมดี และความเหมาะสมในสังคม เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังแนวความคิด ค่านิยม บุคลิกภาพต่างๆ ของสมาชิกในทุกๆ ด้าน โดยการสั่งสอนอบรม บ่มนิสัย การขัดเกลาจากบิดามารดาผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวและบุคคลในครอบครัวรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในครอบครัวทำให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนมีความประพฤติทั้งทางกาย วาจา และจิตใจดีงามและเป็นที่ชื่นชมของสังคม (ประทุมทิพย์, 2545)

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และค่านิยม ดังนั้น เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมทุกด้าน คือ สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ความสามารถพื้นฐาน การรับผิดชอบต่อสังคม และความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา (จรรยา, อนุชสี และจิรจิต, 2541) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความกตัญญูกตเวที ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำใจของคนไทยมาแต่อดีตกาลอันยาวนาน เราสามารถพบเห็นพฤติกรรมกตัญญูกตเวทีในสถานการณ์ต่างๆ ไปในสังคมไทย ลูกหลานในครอบครัวไทยจะมีสำนึกหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือและเลี้ยงดูพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนญาติมิตรอื่นๆ ที่มีส่วนเกื้อกูลกันมา สังคมภายนอกครอบครัวทั่วไปนอกเหนือจากการย่ำแย่ สังคมแล้วความกตัญญูกตเวทีก็มักจะถูกยึดถือเป็นเกณฑ์บังคับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้อื่น เพื่อผดุงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล (สุภาพรรณ, เสาวนีย์

และพลสุข, 2536) การมีจิตสำนึกของความกตัญญูกตเวทีนี้เอง ที่มีส่วนสำคัญส่งผลให้สังคมไทยมีลักษณะสมาชิกในสังคมมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

แต่ในปัจจุบัน ดูเหมือนว่าจิตสำนึกของความกตัญญูกตเวทีในสังคมไทยเริ่มถดถอยลง ทั้งนี้ เพราะสังคมไทยมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประกอบกับค่าครองชีพสูงขึ้น และค่านิยมการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เริ่มเข้ามาอยู่ในจิตสำนึกของคนไทย แต่ละครอบครัวแต่ละคนต่างต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตนเอง โอกาสที่จะแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณจึงลดลง (สุภาพรรณ, เสาวนีย์ และพลสุข, 2536) ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากความอ่อนแอทางศีลธรรมของสถาบันครอบครัว กล่าวคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองขาดความเข้มแข็งทางศีลธรรม มุ่งแต่ทำงานหารายได้ เพื่อมาสนองความต้องการทางด้านวัตถุ และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้บุตรมีความเป็นเลิศทางวิชาการ จนละเลยให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี ดังจะเห็นได้จากสถาบันครอบครัวไทยในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่บิดามารดาจะออกไปทำงานตั้งแต่เช้ามืด และกลับถึงบ้านในเวลามืดค่ำ ปล่อยให้ลูกอยู่บ้านคนเดียวหรืออยู่กับญาติผู้ใหญ่ (จันทร์เพ็ญ และคณะ, 2541) ทำให้สภาพและบทบาทของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก เช่น ไม่มีเวลาให้แก่งานและกัน พบได้ในสังคมเมืองเป็นเพราะทุกคนต้องแข่งขันกับเวลา เข้าชั้นมาบิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ต้องรีบไปทำงาน ลูกก็รีบไปโรงเรียน ตอนเย็นทุกคนก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะพบปะกันรับประทานอาหารร่วมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภารกิจของแต่ละคนเป็นสำคัญ ทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลอบรมขัดเกลาบุตรหลาน ทำให้เด็กวัยรุ่นบางคนขาดความรักความอบอุ่น ถึงกับสร้างปัญหาให้กับสังคม เช่น ก่ออาชญากรรม ดิตยาเสพติด หนีโรงเรียนไปเที่ยวตามศูนย์การค้า (ศิริรัตน์, 2545) ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กระทำความผิด ส่วนใหญ่ก็คือสภาพความ

กตตันทางอารมณ์จากครอบครัว

สิ่งเลวร้ายที่สุด คือการที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่มีความกตัญญูต่อกตเวทีก่ กล่าวคือ มองไม่เห็นคุณงามความดี ของผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ และผู้ปกครอง กลับมองเห็นแต่ข้อบกพร่องของพ่อแม่และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมควรกลับมาให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพราะหากเด็กเหล่านี้มองไม่เห็นแม้แต่พระคุณของพ่อแม่ ซึ่งเป็นผู้ที่รักลูกมากที่สุดแล้ว ก็ยากที่พวกเขาจะมองเห็นความดีของบุคคลอื่น ในที่สุดเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ สังคมไทยในยุคนี้ย่อมจะมีแต่ผู้ที่มองไม่เห็นความดีของคนอื่น มองเห็นแต่ความดีของตนเอง มีแต่ความเห็นแก่ตัว การประพฤติดิตศีลธรรม และจริยธรรม อันก่อให้เกิดปัญหาสังคม ย่อมจะเกิดขึ้นตามมาอย่างมาก (สมสุดา, จุฬารัตน์, 2543) ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพราะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นจุดสำคัญในการที่จะสร้างความกตัญญูต่อกตเวทีก่ให้กับวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

จากการสำรวจของกรมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้สูงอายุที่เข้ารับการสงเคราะห์พบว่าผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะมีถึงร้อยละ 37.1 และสาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เนื่องจากไม่มีผู้ดูแลร้อยละ 37.4 แม้แต่ในโรงพยาบาลรักษาโรคทั่วไปก็ยังพบอุบัติการณ์ของผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวปรากฏการณ์เหล่านี้เปรียบเสมือนสัญญาณเตือนถึงความเสื่อมถอยทางคุณธรรมในสังคมไทย (สุภาพรณ, เสาวนีย์ และ พลสุข, 2536) นอกจากนี้ยังเตือนถึงผลกระทบต่อการรับรู้และเรียนรู้ของเด็กวัยรุ่นเกี่ยวกับความกตัญญูต่อกตเวทีก่ด้วย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น แนวทางในการจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาดังกล่าวในอนาคต จึงได้แก่การปลูกฝังความกตัญญูต่อกตเวทีก่ของผู้ปกครอง ด้วยการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งทางศีลธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้บุคคล

ในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันตามหลักพระพุทธศาสนา ในเรื่องความกตัญญูต่อกตเวทีก่ ทั้งที่เป็นความกตัญญูต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดทั้งพระมหากษัตริย์และผู้ที่มีคุณประโยชน์ต่อส่วนร่วม โดยการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ให้การอบรมสั่งสอนบุตรหลานโดยการแสดงออกทั้งการให้คำแนะนำสั่งสอน และการทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ดังจากงานวิจัยของ ประดิษฐ์ และคณะ (2548) ที่ได้ศึกษาตัวชี้วัดด้านการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครอบครัวแก่เด็กในด้านความกตัญญูต่อกตเวทีก่และเคารพผู้ใหญ่ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าทั้งสองด้านนี้มีการปฏิบัติทุกครั้ง สูงถึงร้อยละ 89 ซึ่งถือว่าความกตัญญูต่อกตเวทีก่ในสังคมไทยก็ยังมีอยู่มาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาบทบาทครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูต่อกตเวทีก่ เพราะความกตัญญูต่อกตเวทีก่เป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจได้ว่าคุณธรรมข้อนี้ยังถูกผดุงไว้และดำรงอยู่ในครอบครัวไทย อย่างน้อยก็ยังมีอยู่ในบรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อที่จะทราบถึงการปลูกฝังความกตัญญูต่อกตเวทีก่อย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูต่อกตเวทีก่ และมีปัจจัยอะไรที่มีผลต่อบทบาทครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูต่อกตเวทีก่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการศึกษาวิจัยสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลกับครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เป็นชุมชนกึ่งเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้ที่ให้สัมภาษณ์คือ พ่อแม่หรือ

ผู้ปกครอง โดยสอบถามจากตัวแทนครอบครัวที่สามารถให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในครอบครัวที่อยู่ในชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครอบครัวในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่นับถือศาสนาพุทธ และเป็นครอบครัวที่มีทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เป็นชุมชนกึ่งเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 18,853 ครอบครัว (สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น, 2547)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครอบครัวในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เป็นชุมชนกึ่งเมืองที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 375 ครอบครัว โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างใน บุญธรรม, 2546) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีหน่วยในการวิเคราะห์ คือ ครอบครัว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือระหว่างเดือน กันยายน พ.ศ. 2549 ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 จากนั้นนำมาตรวจสอบผลรหัสและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยสังคมศาสตร์ SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว

ปัจจัยคุณลักษณะของครอบครัว พบว่าอาชีพหลักของครอบครัวส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายมากกว่าอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 36.8 เป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายคิดเป็นร้อยละ 72.0 และ 28.0 ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว

1) ลักษณะที่พักอาศัยของครอบครัว พบว่า ลักษณะที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่บ้านของตนเอง (ร้อยละ 78.9)

2) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.52)

3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.47)

3. ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว

1) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูตเวที พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูตเวทีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.05)

2) การไปวัดของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการไปวัดของครอบครัวอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.01)

4. บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที

ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวมีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.51) ด้านที่ครอบครัวมีบทบาทในการปลูกฝังสูงสุด ได้แก่ ด้านการแนะนำสั่งสอนในเรื่องความกตัญญูตเวที มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.54) รองลงมาได้แก่ ด้านการทำให้เป็นแบบอย่างในเรื่องความกตัญญูตเวที มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.46)

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อาชีพหลักของครอบครัว ประเภทของครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทน การไปวัดของครอบครัว และลักษณะที่พักอาศัยของครอบครัว

6. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว และปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว อาชีพหลักของครอบครัว ลักษณะที่พักอาศัยของครอบครัว และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทน ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรค่า บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทนได้ (ร้อยละ 10.4) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทดแทน

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig	Multiple R	R ²
1. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว	0.147	0.145	2.763	0.006	0.224	0.050
2. อาชีพหลักของครอบครัว (ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ)	0.181	0.129	2.556	0.011	0.264	0.070
3. ลักษณะที่พักอาศัยของครอบครัว (บ้านของตัวเอง)	0.177	0.141	2.848	0.005	0.296	0.087
4. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทน	0.113	0.136	2.619	0.009	0.322	0.104
ค่าคงที่ = 1.868						

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว
อาชีพหลักของครอบครัว ลักษณะของครอบครัว พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

ค้าขาย (ร้อยละ 36.8) รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 23.8) ในส่วนของลักษณะของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว มากกว่าครอบครัวขยาย (ร้อยละ 72.0)

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว

1) ลักษณะที่พึงอาศัยของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะมีบ้านของตนเอง (ร้อยละ 78.9) รองลงมา ได้แก่ บ้านเช่า/ตึกแถว (ร้อยละ 17.9) ส่วนลักษณะที่พึงอาศัยของครอบครัวที่มีส่วนน้อย คือ บ้านพักทางราชการ บ้านญาติพี่น้อง และ บ้านลักษณะอื่นๆ

2) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของ ครอบครัว ทั้ง 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบแบบควบคุม พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิก ของครอบครัวในระดับมาก ทั้งนี้ถ้าพิจารณาความ สัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ลักษณะการอบรม เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวใน การปลูกฝังความกตัญญูทวดเทวี่ ซึ่งส่วนใหญ่ ครอบครัวจะมีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของ ครอบครัวมากที่สุด คือ ครอบครัวของท่านมีการ ปฏิบัติต่อบุตรภายในครอบครัวด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติต่อกัน ภายในครอบครัวของท่าน มีการให้ความรักกับสมาชิกภายในครอบครัวอย่าง เท่าเทียมกัน ครอบครัวของท่านได้มีการแนะนำ แก้ไขการกระทำที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับบุตร และครอบครัวของท่านได้มีการให้กำลังใจบุตร เมื่อบุตรมีปัญหา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ครอบครัว ของท่านได้มีการอบรมบุตรให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของครอบครัวอย่างเคร่งครัด มีการอบรมเลี้ยงดู สมาชิกอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น อาจจะเป็น เพราะครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน ไม่ได้ให้ ความสำคัญในการให้บุตรปฏิบัติตามกฎระเบียบมาก เกินไปหรือพ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจจะไม่มืเวลาอบรม เลี้ยงดูสมาชิกเท่าที่ควร

3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ภายในครอบครัวเป็นรายข้อ พบว่า ครอบครัว มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวของท่านได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ครอบครัวของท่านบุตรมีการเคารพ เชื่อฟัง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัวของท่าน มีการถ่ายทอด วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับสมาชิก ภายในครอบครัว ซึ่งก็ถือได้ว่าความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวในสังคมไทยยังมีความสัมพันธ์อยู่มากเท่า ที่ควร

3. ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว

1) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความ กตัญญูทวดเทวี่ พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการได้ รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเทวี่ใน ระดับปานกลาง โดยแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ครอบครัว ได้รับในระดับปานกลางมากที่สุด คือ สมาชิกใน ครอบครัว รองลงมา ได้แก่ หอกระจายข่าวสารของ ชุมชน และผู้นำชุมชน/พระสงฆ์ ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อที่ได้จากสมาชิกในครอบครัว หอกระจายข่าว หรือผู้นำ/พระสงฆ์ อาจจะเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดในการ ที่จะสามารถถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญู ทวดเทวี่ได้ดีกว่าแหล่งข้อมูลอื่นๆ และเป็นที่น่าสังเกต ว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเทวี่ ที่ครอบครัวได้รับค่อนข้างน้อย ได้แก่ หนังสือพิมพ์/ โทรทัศน์ และนิตยสาร/สิ่งพิมพ์ โดยได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเทวี่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าครอบครัวไม่สนใจในการ อ่านนิตยสาร/หนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับความกตัญญู ทวดเทวี่ ส่วนสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ อาจจะไม่ค่อยมีสื่อ เกี่ยวกับเรื่องความกตัญญูทวดเทวี่หรือมีอาจจะไม่ได้ สนใจในการฟังหรือดู

2) การไปวัดของครอบครัว พบว่า ครอบครัว ส่วนใหญ่มีการไปวัดของครอบครัวอยู่ในระดับ ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการไปวัดของครอบครัว เป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการไปวัดมากที่สุดและ ปานกลาง ได้แก่ ครอบครัวของท่านได้มีการชักจูง บุตรเข้าวัดด้วยตนเอง โดยมีการไปวัดของครอบครัว ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ครอบครัวของท่าน ได้มีการพานบุตรไปทำบุญตักบาตรที่วัด โดยมีการไป วัดของครอบครัวในระดับปานกลาง และเป็นที่น่า สังเกตว่า ข้อที่มีการไปวัดน้อยที่สุด ได้แก่ ครอบครัว

ของท่านได้มีการพานบุตรเข้าไปสนทนาธรรมะกับพระภิกษุภายในวัด โดยมีการไปวัดของครอบครัวในระดับน้อยเท่านั้น อาจจะเป็นเพราะว่าครอบครัวไทยปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีเวลาในการที่ในการพานบุตรเข้าไปสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ เนื่องมาจากสังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในการที่จะดำรงนในการทำมาหากิน จึงไม่ค่อยมีเวลาในการที่จะเข้าวัดฟังธรรม

4. บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที

บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที ผลการวิเคราะห์พบว่า ครอบครัวได้มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแนะนำสั่งสอนในเรื่องความกตัญญูตเวที มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีในระดับมาก ส่วนด้านการทำให้เป็นแบบอย่างในเรื่องความกตัญญูตเวที มีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีในระดับมาก ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความกตัญญูตเวทีทั้งที่เป็นการแนะนำสั่งสอนหรือการทำให้แบบอย่างในเรื่องความกตัญญูตเวทีนั้น ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยอยู่มาก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า อาชีพของครอบครัวมีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที ได้แก่ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งหมายความว่า อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจไม่ค่อยมีปัญหาในครอบครัว ซึ่งจะมมีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีมากกว่าอาชีพหลักอื่นๆ ที่มีปัญหา ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย อาชีพค้าขาย โรงงาน เกษตรกรรม รับจ้าง และอาชีพอื่นๆ ดังนั้นหากจะต้องพัฒนาบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที จะต้องพัฒนาอาชีพเหล่านี้ให้มีการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีให้กับสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น

2. ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะที่פקอาศัยของครอบครัว มีผลต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที ได้แก่ บ้านของตัวเอง ซึ่งหมายความว่า บ้านของตัวเองไม่ค่อยมีปัญหาในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที เพราะว่าบ้านของตัวเองไม่ค่อยมีการย้ายถิ่นฐานบ่อยเหมือนบ้านอื่นๆ จึงไม่มีปัญหา ซึ่งจะมมีบทบาทในการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีมากกว่าลักษณะที่פקอาศัยอื่นๆ ที่มีปัญหา ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย บ้านเช่า/ตึกแถว บ้านทางราชการ บ้านญาติพี่น้อง และบ้านลักษณะอื่นๆ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าบ้านลักษณะดังกล่าวมีน้อยถึงร้อยละ 17.9 1.6 1.1 และ 0.5 ตามลำดับ ดังนั้นหากจะต้องพัฒนาบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที จะต้องพัฒนาลักษณะที่פקอาศัยเหล่านี้ให้มีการปลูกฝังความกตัญญูตเวทีให้กับสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น

3. ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.52$) ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวจาก การปฏิบัติต่อบุตรภายในครอบครัวด้วยความจริงใจปราศจากอคติต่อการสั่งสอนบุตรโดยการพูดคุยกันด้วยเหตุผล มีการแนะนำแก้ไขการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมให้กับบุตร แสดงความภูมิใจในตัวบุตรเมื่อบุตรมีความประพฤติดี และมีการให้กำลังใจบุตรเมื่อบุตรมีปัญหา ซึ่งในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรไม่มีปัญหาในการปลูกฝังความกตัญญูตเวที ดังนั้นการที่จะปลูกฝังความกตัญญูตเวทีให้กับสมาชิกในครอบครัว จะต้องเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

4. ผลการวิจัย พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูตเวทีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.05$) ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความกตัญญูตเวทีจาก สมาชิกในครอบครัว หอกระจายข่าวสารของชุมชน และผู้นำชุมชน/พระสงฆ์ แต่ส่วนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย คือจากวิทยุ/โทรทัศน์ และนิตยสาร/หนังสือพิมพ์อาจจะเป็น

เพราะว่าประชาชน ไม่ค่อยมีเวลาอ่านสื่อเหล่านั้น ส่วนโทรทัศน์อาจจะไม่ค่อยมีสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความกตัญญูทวดแต่ถ้ามีก็มีเป็น ส่วนน้อย ดังนั้นสิ่งที่ทำให้สถาบันครอบครัวได้รับความรู้ ความเข้าใจจากการได้รับสื่อเหล่านี้ รัฐบาลจะต้องช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบัน สื่อมวลชนเพิ่มสื่อเกี่ยวกับความกตัญญูทวดที่ออกมาเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ อาจจะเป็นสื่อ โฆษณาหรือรายการโทรทัศน์ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่า รู้จักคำว่า “ความกตัญญูทวด” ซึ่งสื่อมวลชนมีผล ต่อบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญู ทวดเพิ่มมากขึ้น เพราะว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบัน ที่สามารถถ่ายทอด ค่านิยม ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

5. ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของครอบครัว ในการปลูกฝังความกตัญญูทวด ในด้านที่ยังต้อง มีการสนับสนุนและปรับปรุงเสริมให้ดีขึ้นกว่าเดิม คือ ด้านบทบาทในการทำให้เป็นแบบอย่างในเรื่อง ความกตัญญูทวด ซึ่งการที่จะพัฒนาบทบาท ของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทวดที่ จึงควรส่งเสริมด้านการทำให้เป็นแบบอย่างให้ ครอบครัวได้แสดงความกตัญญูทวดให้สมาชิกใน ครอบครัว โดยการพาสมาชิกในครอบครัวไปไหว้ ปู่ย่า ตายาย ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ตลอดถึงการ แสดงความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็น ประมุขของชาติ เพื่อจะทำให้สมาชิกในครอบครัวได้ ได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความกตัญญูทวดที่ ซึ่งเกี่ยวข้องถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกใน ครอบครัวด้วย และต้องมีการถ่ายทอดสื่อที่เกี่ยวกับการ แสดงความกตัญญูทวด ให้ครอบครัวได้รับ ข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสนใจ ให้มีความสำคัญ ตระหนักถึงปัญหา และผลที่จะเกิดขึ้นจากบทบาทที่เป็นปัญหาเหล่านี้ พร้อมทั้งหา ทางปรับปรุงแก้ไข ให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง จนถึงไม่มีเลย โดยอาจขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย

คือทั้งจากคณะครูอาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน และ ผู้ปกครอง ตลอดถึงพระสงฆ์ ได้ช่วยกันและร่วมมือ ในการแก้ไข และหาทางแก้ไขปรับปรุงในการปลูกฝัง บทบาทที่เป็นปัญหาด้วยความถูกต้อง เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. 2541. รายงานการทบทวนความรู้เรื่อง เด็กเยาวชน และครอบครัว ในประเทศไทย และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว).
- จรรยา เศรษฐบุตร, อัญชลี วรางค์รัตน์ และจิรจิต บุญชัยวัฒนา. 2541. รายงานการสำรวจ สภาวะเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญธรรม จิตตอนันต์. 2546. การวิจัยทาง สังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประคิม สุจฉายา และคณะ. 2548. โครงการ พัฒนาระบบจัดเก็บกลุ่มตัวชี้วัดครอบครัว อยู่ดีมีสุขสำหรับประเทศไทย : จังหวัด เชียงใหม่. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. 2545. ครอบครัว : สาร นานรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมสุดา ผู้พัฒนา, จุฬารัตน์ วัฒนะ. 2543. อิทธิพล ของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความ กตัญญูทวด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. 2547. สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น. 2548. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น (พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2552). ขอนแก่น : งานวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).

สุพาพรรณ พวงจันทเพชร, เสาวนีย์ ศรีติระกุล และพูลสุข สรียาภรณ์. 2536. พัฒนาการความกตัญญูทวดทวดในเด็กไทยวัยก่อนเรียน. ปีที่ 23 ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : วารสารสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.